

Redaktör: LENA FROM 031-62 47 12
 Brev till denna sida adresseras:
 Gränslöst, Göteborgs-Posten, 405 02 Göteborg
 Fax: 031-15 26 01

Grän

Konstnär i und

Françoise Schein blandar arkitektur och mål

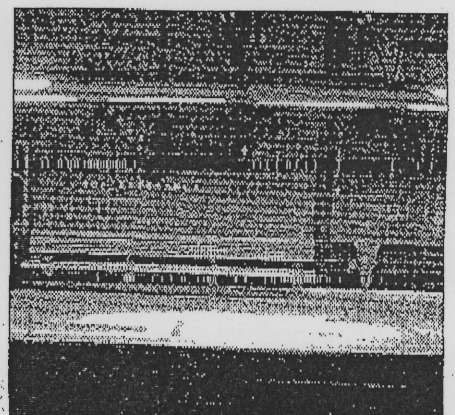
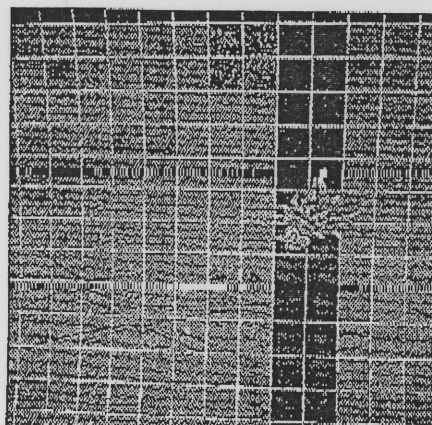
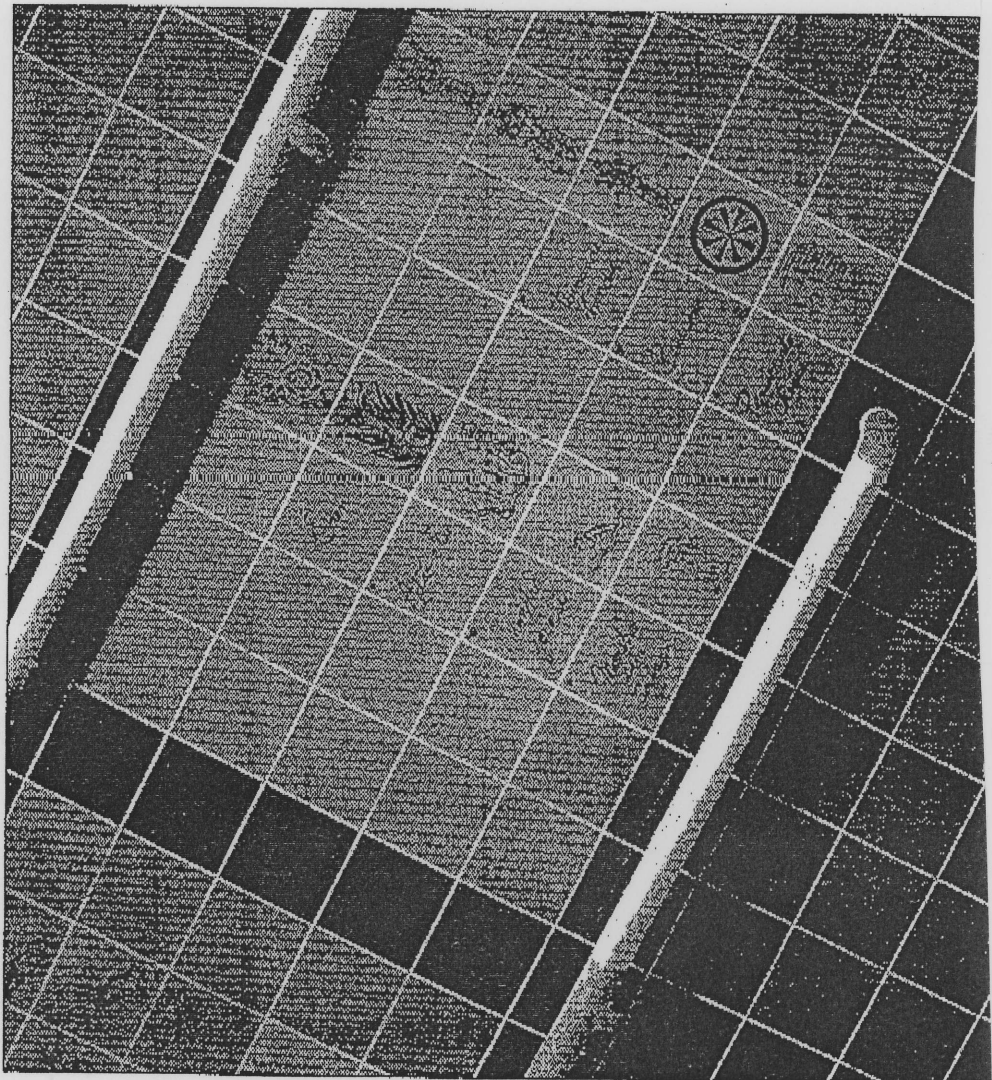
Redan vid tio års ålder bestämde sig den belgiska konstnären Françoise Schein för att hon skulle äga världen. När hon blir 80 ska hon kunna bläddra i "sin" atlas, med världsdelar och kontinenter som hon har varit med och skapat på nytt.

Det ser faktiskt ut att börja närma sig sanningen. I slutet av december torra året invigde hon sitt fjärde internationella nätverksprojekt, en tunnelbanestation i Lissabon, Portugal. Och inom kort kommer hon till Stockholm för att bygga tunnelbanestation Universitetet.

Françoise Schein är spröd, oerhört intensiv och av judisk börd. Jag träffar henne i Lissabon där hon har bott det senaste halvåret för att genomföra sitt monumentalprojekt i tunnelbanestation Parque, mitt i centrala staden.

Hon är en internationellt verksam konstnär, född i början av femtiotalet i Belgien där hon utbildade sig till arkitekt. Kärleken och fascinationen för storstäder förde henne till New York 1977, där hon bodde och verkade som arkitekt under elva år. Emellertid fann hon arkitektyrket alltför detaljerat och tråkigt, hon började i stället att måla. Men inte heller måleriet gav henne det hon sökte. En konstnärskollega gav henne impulsen och tron på att hon skulle kunna kombinera sina kunskaper på ett nytt sätt. Françoise Schein övergav måleriet och började experimentera med kartografi och städernas nätverk. Hon kom underfund med att kartan över en stad är den perfekta readymaden. Stadens, världens och människans organism som perfekta avbilder av kosmos fascinerar henne – hon finner till och med deras likhet med vår tids mikrochips slående. Hennes arbete som konstnär går ut på att upptäcka geografiska såväl som mentala områden och det gör hon genom underliggande fakta; topografiska, politiska, historiska, språkliga, ekonomiska med flera. Sedan sex år är hon tillbaka i Europa, bosatt i Paris.

Det hela började med fascinationen in-

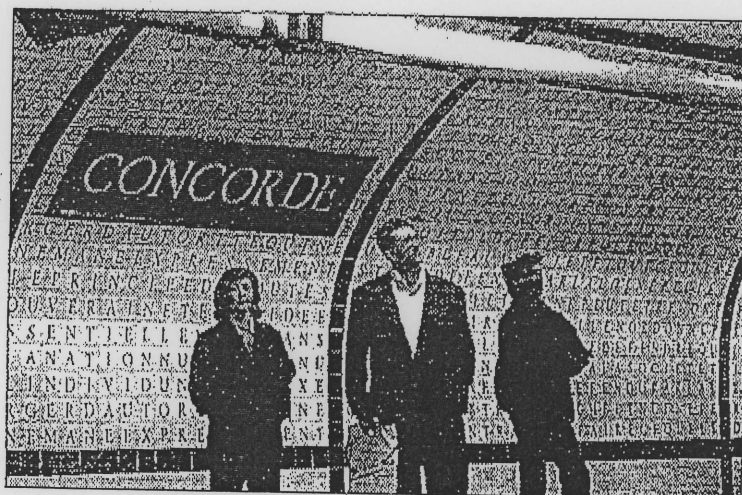

Gränslöst

FÖRRES

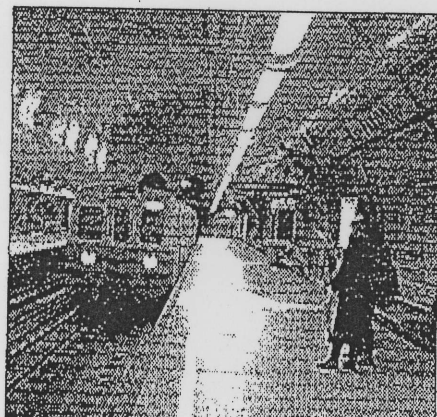
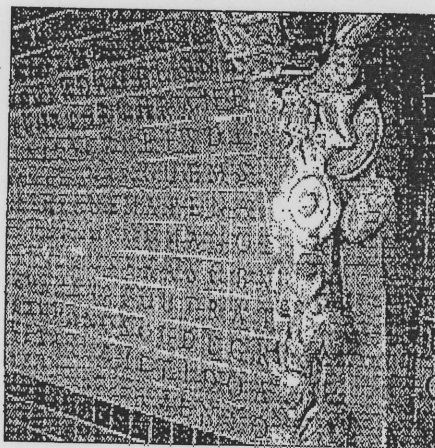
i underjorden

arkitektur och måleri till äventyr för sinnet

Bilder: JACQUELINE TRICHARD

Uppåt väggarna. Projektet Concorde i tunnelbanestationen Concorde i Paris gjordes i samband med Frankrikes 200-årsjubileum. Projektet är en bokstavsabstraktion av den deklaration av de mänskliga rättigheterna som författades 1789.

Upptäckter att upptäcka. I samarbete med konstnären Federica Matta har Françoise Schein utsmyckat tunnelbanestationen Parque i Lissabon. Temat är Att upptäcka; Tiden, Rymden, Ordet. På 50 väggytor träder bilder av kontinenter, övärldar, djur, geografiska och filosofiska upptäckter. Projektet kostade 4,5 miljoner franska franc och 260 000 kakelplattor har använts.

som en enorm låda. Om man ser det ovanifrån är det rentav ett kosmos i sig. 1985 förverkligade Françoise Schein detta i sitt första stora projekt – en permanent installation. Subway Map Floating on a New York Sidewalk är just en stiliserad karta över New Yorks tunnelbanesystem, sett ovanifrån, men gjord i stål och nedbäddad i betong på en trottoar på Greenstreet i Soho på Manhattan.

I dag har det blivit hennes mission att föra ut budskapet om de mänskliga rättigheterna på allmänna platser i olika länder. I sina projekt blandar hon text ur deklARATIONEN om de mänskliga rättigheterna med plats-specifika fakta och viktiga historiska händelser för ett land. Hennes

konst och ställningstaganden är politiska.

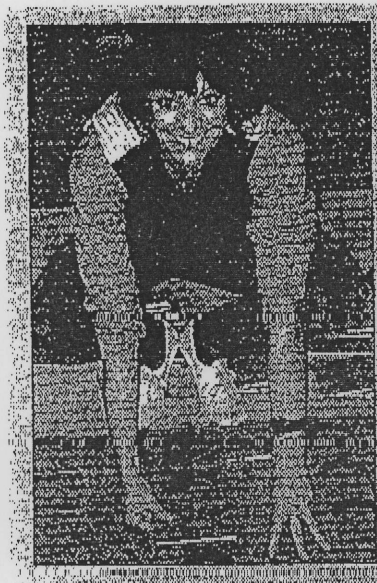
– I takt med de förändringar som ständigt äger rum omkring oss måste vi kontinuerligt tala om, tänka på och omformulera de mänskliga rättigheterna – för att all-

tid hålla deras aktualitet och betydelse vid liv. Tunnelbanestationer är ett perfekt ställe för den typen av information. Man har i regel mellan två och tio minuter av väntan på en perrong, precis lagom tid för att kunna smälta ett budskap och varför då inte en text om de mänskliga rättigheterna i stället för ett reklambudskap? undrar hon.

I slutet av december 1994, under Lissabons sista skälvande minuter som kulturhuvudstad, öppnades Françoise Scheins fjärde internationella monumentalverk. Den här gången på temat Att upptäcka; Tiden, Rymden, Ordet.

– Alla synliga områden på jorden är upptäckta i dag. Vad vetenskapsmän ägnar sig åt nu är att upptäcka det okända, såväl på det fysiska planet som på det psykiska, menar hon.

Françoise Schein berättar att projektet tagit två och ett halvt år att genomföra, att 450 personer varit involverade, att 200 000 kakelplattor använts, att det totalt kostat cirka 4,5 miljoner franska francs. Och station Parque är verkligen en totalupplevelse! Från det att man går in i entrén i markplan till det att man stiger på tåget några våningar ner i underjorden, är

Françoise Schein

1953 i Bryssel, är arkitekt och konstnär också som sådant snart börja jobba med en tunnelbanestation i Stockholm. Hon har läst arkitektur vid École d'Architecture i Bryssel, konst vid Arts Visuel, Bryssel, och stadsplanering vid University of Columbia, USA. Hon har arbetat och bott i Amerika och Latinamerika men har numera Europa som bas. Hennes budskap är politiskt – mänskliga rättigheter och allas rätt till kunskap. För kunskap är makt.

man fångad av den poetiska berättelse som Françoise Schein delger oss. Samtidigt är stationen ett upprop för de mänskliga rättigheterna och om att kunskap är makt. Hon tar upp Portugals mäktiga geografiska upptäckter under 1400-talet. På 50 väggytor om vardera 4x2 meter träder bilder av kontinenter, övärldar, djur, geografiska och filosofiska upptäckter fram. Kakelplattor täcker alla väggar och färgen är genomgående mellanblå. Den får oss naturligtvis att associera till haven som de upptäcktsresande färdades på, men det är också den blå färg som finns i de många dekorativa kakelutsmysningarna runt om i Portugal.

– Station Parque är ingen historielektion, den handlar snarare om ett sinnestillstånd. Man kan tro sig se geografiska kartor, men egentligen är det en karta över känslor. Att upptäcka är att våga klä av sig naken, att känna sig själv tillräck-

ligt väl för att kunna se och att acceptera olikheterna hos andra. Stationen är ett äventyr för sinnet, tycker hon.

Françoise Schein är just nu aktuell även i Skandinavien. Hon har skissat på ett förslag till en totalutsmyskning av tunnelbanestation Universitetet i Stockholm till-

sammans med tre andra konstnärer. Nyligen bestämdes det att hon ska genomdriva projektet tillsammans med Fredrik Wretman. Hennes idé i Stockholm är en hyllning till Carl von Linné och "konsten att se".

– Kunskap och förmågan att se är förutsättningarna för demokrati. Genom tunnelbanestationer når man alla människor, inte bara den intellektuella toppen. För att budskapet ska nå alla måste vi sluta vara elitistiska. Kunskapen är morgondagens maktfaktor, säger Françoise Schein.

Cecilia Gelin

**"Man har i regel
mellan två och tio
minuter av väntan
på en perrong,
precis lagom tid
för att kunna smälta
ett budskap"**

I linje med Europa

Så här ser den ut, tunnelbananlinjen
S1 Gales i Bryssel, Belgien. Francoise Schein
heter arkitekt: en och konstnären som för att bilda
mönstret som markerat Europas gränslar till en enda
linje utan rippellinjer. Den europeiska näringskretsens
EGK, vandrar i ett stationärarett allsammans med
tektor och ekonomiska rättigheter.
Inom kort kommer Schein till Sverige för att arbeta.

GRÄNSLÖST sidan 37

BUD JACQUELINE THICHARD